

Το μεγάλο έργο του Μακεδόνα ευεργέτη Ιωάννη Παπάφη (1792-1882) και το Παπάφειο Ορφανοτροφείο

Αντώνιος Σαλμανίδης

αμ. Καθηγητής Μαιευτικής και Γυναικολογίας,
π. Διευθυντής Μαιευτικών-Γυναικολογικών Κλινικών
Κρατικών Νοσοκομείων, ως π.χ. του Νοσοκομείου
«Ο Ευαγγελισμός» Αθηνών

Η προσφορά μεγάλων χρηματικών ποσών πλουσίων Ελλήνων δωρητών και ευεργετών με σκοπό να ιδρυθούν νοσοκομεία, ορφανοτροφεία, σχολεία, εκκλησίες, μουσεία, εκπαιδευτήρια, στάδια, γηροκομεία, άσυλα, παιδικά ιδρύματα κ.ά. αποτέλεσε θείον δώρο κυρίως κατά τα τελευταία διακόσια χρόνια προς τον υπόδουλο και ελεύθερον Ελληνισμό. Στην αρχαιότητα αποτελούσε τιμή το να γίνει κάποιο χορηγός κάποιου δράματος και ήταν χρέος προς τον άνθρωπο και τον Θεό. Η Ελλάδα έχει να αναφέρει εκατοντάδες μεγάλους ευεργέτες, όπως είναι ο Μποδοσάκης, ο Ωνάσης, ο Αγγελόπουλος, ο Αβέρωφ, ο Νιάρχος, ο Ζάππας, ο Συγγρός, ο Ριζάρης, ο Λάτσης, οι αδελφοί Σλαβενίτοι, ο Παπάφης, ο Καυτατζόγλου κ.ά. Οι δωρεές τους κοσμούν με αθάνατα κτίρια και ιδρύματα κυρίως την Αθήνα και σε μικρότερο αριθμό τη Θεσσαλονίκη και άλλες πόλεις. Γενικά ότι νεότερο θαυμάζουμε σήμερα στην Αθήνα, όπως το Παναθηναϊκό Στάδιο, το Ζάππειο, το Πανεπιστήμιο, την Ακαδημία, το Μαράσλειο, το Νοσοκομείο Συγγρού, το Μετσόβειο Πολυτεχνείο κ.ά. είναι προσφορά των ευεργετών. Οι ευεργέτες αυτοί μακριά από την πατρίδα τους διατήρησαν την εθνική συνείδησή τους και πολλοί μετά τις μεγάλες δωρεές τους απεβίωσαν πτωχοί.

Όστος κάποιοι Έλληνες σήμερα κάνουν τις δωρεές τους στο εξωτερικό, όπου ζουν. Αυτό διότι δεν βρίσκουν το κατάλληλο έδαφος εδώ. Πολλοί μάλλον αποτρέπονται, όταν βλέπουν να βεβηλώνονται οι προτομές των μεγάλων Ελλήνων ευεργετών, να βεβηλώνονται τα ευεργετήματά τους, όπως το Πανεπιστήμιο, η Ακαδημία και άλλα αθάνατα έργα μεγάλων ευεργετών και η ευ-

εργασία στην Ελλάδα να αγνοείται. Γι' αυτό και θα έπρεπε επίσημα να καθοριστεί ημέρα αποδόσεως τιμής προς τους ευεργέτες, διότι πέραν των άλλων αυτοί προβάλλουν αξίες, συμβάλλουν στη διαιώνιση της ελληνικής γλώσσας και κληρονομιάς, δοξάζουν την Ελλάδα και αποτελούν τους καλύτερους πρεσβευτές της στο εξωτερικό.

Ένα τέτοιο αθάνατο έργο είναι και το Παπάφειο Ορφανοτροφείο, που κοσμή την πόλη της Θεσσαλονίκης και είναι άξιο πολλών επαίνων, λόγω της τεραστίας προσφοράς του προς τα ορφανά άρρενα τέκνα και την πατρίδα. Αποτελεί έργο του μεγάλου δωρητή-ευεργέτη Ιωάννη Νικολάου Παπάφη, γνήσιου τέκνου της ωραίας Μακεδονικής Πρωτεύουσας της Θεσσαλονίκης μας. Αλλά ποιος ήταν ο μεγάλος αυτός ευπατρίδης Θεσσαλονικιός Ευεργέτης, του οποίου το έργο συνδέεται άρρηκτα με την ιστορία της πόλεως της Θεσσαλονίκης στα νεότερα χρόνια της εθνικής μας ζωής; Ποιος ήταν αυτός που το έργο του αποτέλεσε φυτώριο προσωπικοτήτων, κορυφαίων επιστημόνων, πολιτικών, επαγγελματιών διακρινόμενων επί πλέον για την εργατικότητα, το ήθος, την εντιμότητα, τη φιλομάθεια και άλλες σπάνιες αρετές;

Αυτός ήταν ο Ιωάννης Παπάφης, που γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1792, όπου περάτωσε τις εγκύκλιες σπουδές του εξαιρετικά επιμελημένα. Ήταν γόνος ευκατάστατης εμπορικής οικογένειας με πατέρα τον έμπορο Νικόλαο Παπάφη και μητέρα εκ της ονομαστής οικογενείας Δ. Αναστάση. Διέθεσε την τεράστια περιουσία του για εθνικοκοινωνικούς σκοπούς και γι' αυτό θεωρείται και μεγάλος εθνικός ευεργέτης. Μετά την πε-

ράτωση των εγκυκλίων του σπουδών μετέβη το 1808 σε ηλικία 16 ετών στη *Σμύρνη*, όπου είχε το κέντρο των επιχειρήσεών του ο πατέρας του. Αναγκάστηκε όμως μετά 2ετία, λόγω του θανάτου του πατέρα του το 1810 να μεταβεί στην *Αλεξάνδρεια* της Αιγύπτου κοντά στον ευκατάστατο εμπορευόμενο θείο του Δ. Αναστάση.

Ο θείος του διαπίστωσε το εμπορικό δαιμόνιο, τη δραστηριότητα, την οξυδέρκεια, τον δίκαιο, τον στοργικό, φιλόφρονα, προνοητικό χαρακτήρα και την ιδιοφυΐα του ανεψιού του και τον έστειλε στο εμπορικό νησί *Μάλτα*, στη διεύθυνση του εμπορικού υποκαταστήματός του, όπου εργάστηκε αρχικά ως δημόσιος μεσίτης και στη συνέχεια ως χρηματομεσίτης. Στο νησί αυτό, που βρίσκονται υπό την αγγλική διοίκηση και αποτελούσε κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου της Μεσογείου, ανέλαβε την *τροφοδοσία του αγγλικού στόλου* της Μεσογείου και έτσι απέκτησε μεγάλη περιουσία. Υπήρξε πολυταλαντούχος, που ένοιωθε την ανάγκη πάντοτε κάτι να κάνει και ήταν σημαντικός χρηματιστηριακός μέτοχος της *Τράπεζας της Ελλάδας* με 4.000 ισπανικά δίστυλα και το έκανε αυτό προς ενίσχυση της οικονομικής πολιτικής του Κυβερνήτη Καποδίστρια. Επίσης ενίσχυσε οικονομικά τον Ελληνικό Απελευθερωτικό Αγώνα κατά την *επανάσταση του 1821*, όπως αργότερα και το *Πανεπιστήμιο των Αθηνών*, το οποίο βοήθησε αποτελεσματικά στην ανέγερσή του. Θεωρούσε ότι το χρήμα είναι θεμιτό όταν δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά δίνει δουλειά σε πολλούς.

Ο Ι. Παπάφης εγκλιματίστηκε εύκολα στη νέα του πατρίδα, όπου και παρέμεινε μέχρι του θανάτου του. Ο Μακεδόνας έμπορας έκανε αξιόλογες γνωριμίες με διακεκριμένες προσωπικότητες, όπως τον Πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως, τον Κυβερνήτη της Ελλάδας Καποδίστρια, τον Υπουργό Εξωτερικών της Αγγλίας, τον Κυβερνήτη της Μάλτας και εξελίχθηκε σε έναν από τους σημαντικότερους οικονομικούς παράγοντες του νησιού με τεράστια περιουσία και κύρος. Παρότι *δεν επέστρεψε ποτέ στην Ελλάδα*, ούτε και όταν έγινε ελεύθερο κράτος το 1828, ωστόσο συγχρόνως ενδιαφερόταν δια τα τεκταινόμενα στην Ελλάδα κατά την Επανάσταση του 1821 και μετά και προσέφερε μεγάλες δωρεές, τόσο στη γενέτειρά του Θεσσαλονίκη, όσον και στην ελεύθερη Ελλάδα και στην Κωνσταντινούπολη. Έτσι βοήθησε οικονομικά κάθε εθνική εκδήλωση, μερι-

μούσε για την ανακούφιση από τη δυστυχία των συμπατριωτών του και ενδιαφερόταν ιδιαίτερα για την ελληνοχριστιανική μόρφωση της σπουδάζουσας νεολαίας της Ελλάδος.

Το 1879 δώρισε διά διαθήκης στο *Ορφανοτροφείο Χατζηκώστα Αθηνών* 10.000 χρυσές λίρες και έδωσε 15.000 χρυσά φράγκα στο *Ορφανοτροφείο Ελένης Τζανή Πειραιώς*. Συγχρόνως ίδρυσε και το Παπάφειο Ίδρυμα, όπως και το λεγόμενο «*Κεφάλαιο Παπάφη*» στη Μάλτα και το ενίσχυσε με 10.000 χρυσές λίρες προς οικονομική βοήθεια των νέων, που κατάγονταν από τη Μάλτα και επιθυμούσαν να ξενητευθούν.

Σε επιστολή του Ι. Παπάφη στις 17-12-1880 προς τους Εφόρους των Ελληνικών Σχολείων έγραφε: «*Εντιμότατοι Κύριοι, Έρχομαι με ταύτην μου προσκαλών σας, ίνα λάβητε την καλωσύνην και μας δώσετε την ακόλουθον πληροφορίαν. ...να γίνει εις την πόλιν σας Ίδρυμα δια κατοικίαν και τροφήν και φορέματα ορφανών...*»

Οι Έφοροι των Εκπαιδευτικών Σχολείων Π. Χατζηλαζάρου, Ιακ. Ρογκότης και Αθ. Χατζηγεωργίου απάντησαν αμέσως θετικά. Ακολούθησε η διαθήκη του Ι. Παπάφη με τα μεγάλα χρηματικά ποσά για την κατασκευή και συντήρηση του Παπαφείου Ορφανοτροφείου. Για τον σκοπό αυτό αγόρασαν το σημερινό οικόπεδο έκτασης 58.561 τ.μ. ανατολικά της Θεσσαλονίκης στη συνοικία του Αγίου Φαναρίου.

Το 1894 τίθεται ο θεμέλιος λίθος δια το γνωστό Παπάφειο Ορφανοτροφείο στη Θεσσαλονίκη με την αρχική ονομασία «Μελιτεύς». Σε αυτό γίνονταν δεκτά άρρενα ορφανά Ελληνόπουλα, που είχαν Ελληνορθόδοξη πίστη, διδάσκονταν παιδεία, αγωγή και διάφορα επαγγέλματα. Ετέθη δε υπό την επίβλεψη του Επισκόπου Θεσσαλονίκης, στον οποίο είχε απόλυτη εμπιστοσύνη και δεν διαψεύστηκε. Η Ελληνο-Ορθόδοξη Εκκλησία της Θεσσαλονίκης με στοργικότητα ανέδειξε το Παπάφειο Ίδρυμα και το κατέστησε πρότυπο για όλη την Ελλάδα. Ο Ι. Παπάφης χρηματοδότησε το Παπάφειο Ίδρυμα και επί πλέον έδωσε στο Ίδρυμα και 100.000 χρυσές λίρες, ώστε εκ των τόκων των να συντηρείται το Ίδρυμα.

Ο Ι. Παπάφης απεβίωσε άτεκνος στις 16-2-1886 σε ηλικία 94 ετών στη Μάλτα, που θεωρούσε δεύτερη πατρίδα του. Ετάφη στη Μάλτα, γνωστή τότε ως *Μελίτη*. Ο ίδιος έδωσε εντολή και μετά τον θάνατό του χαράχθηκε στο μάρμαρο του τάφου του η επιγραφή: «*Ενταύθα κείται Ιωάννης*

Νικολάου Παπάφης γεννηθείς εν Θεσσαλοίκη το 1792, ελθών εις Μάλτα το 1810 και αποθανών την 16 Φεβρουαρίου 1886». Ο Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Παντελεήμων, Πρόεδρος του Ιδρύματος στις 17-2-1960 ζήτησε εγγράφως τη μεταφορά των οστών του Ι. Παπάφη από τη Μάλτα στη Θεσσαλονίκη, όπου γεννήθηκε. Η απάντηση ήταν αρνητική με το επιχείρημα ότι «ο Παπάφης ετάφη στη Μάλτα κατά παραγγελία του, που διατυπώνεται και στη διαθήκη του και συνεπώς η μεταφορά των οστών του είναι ανέφικτη». Η αλήθεια και η εξήγηση και εδώ είναι πικρή, καθόσον ο μεγάλος ευεργέτης και ευπατρίδης Ι. Παπάφης, επειδή η Θεσσαλονίκη ήταν κατά τη γέννησή του (1792) και την ξενιτιά του από αυτήν (1808) υπό τουρκοκρατία, είχε μόνο την τουρκική ιθαγένεια και αργότερα στη Μάλτα και την αγγλική. Ως γνήσιο όμως τέκνο της Ελλάδος, με την απελευθέρωση της Ελλάδας (1828), στην οποία βοήθησε τα μέγιστα, ζήτησε σε ηλικία 74 ετών το 1856 να αποκτήσει και να πεθάνει με την ελληνική ιθαγένεια. Δυστυχώς όμως ο τότε Έλληνας Υπουργός Εσωτερικών αρνήθηκε να εκπληρώσει τον διακαή αυτόν πόθο του με τη δικαιολογία ότι δεν ήταν για 2ετία κάτοικος της τότε ελεύθερης Ελλάδος.

Όταν ο μεγάλος ευεργέτης απεβίωσε δεν είχε ευδοκήσει να δει το έργο του που εγκαινιάστηκε το 1903 και έκτοτε λειτουργεί αδιάκοπα μορφώνοντας και εκπαιδεύοντας στα γράμματα και στις τέχνες ορφανά ελληνόπουλα κυρίως από τη Θεσσαλονίκη. Χιλιάδες είναι τα ορφανά παιδιά, που ως χρηστοί πολίτες και άριστοι τεχνίτες, μετά από την εκπαίδευσή τους στο Παπάφειο Ίδρυμα, μεγαλούργησαν ως πολίτες στην κοινωνία τόσο στην Ελλάδα, όσον και στο εξωτερικό. Το 1962 περιέθαλπε 450 ορφανά. Ο Δήμος και η Εκκλησία τίμησαν τον μεγάλο ευεργέτη με το να δοθεί το όνομά του σε μια εκ των σημαντικότερων οδών της Θεσσαλονίκης, την «οδό Παπάφη», επί της οποίας βρίσκεται το «Παπάφειο Ορφανοτροφείο» και αρχίζει από την νοτιανατολική πλευρά του Γ' Σώματος Στρατού.

Γενικά, το Παπάφειο Ορφανοτροφείο είναι αποκλειστικό δημιούργημα του Ι. Παπάφη. Θεμελιώθηκε το 1894 και τα εγκαίνιά του έγιναν το 1903. Στη διαθήκη του στις 28-11-1883 ο Ι. Παπάφης όριζε το όνομα «Μελιτεύς» για το Ορφανοτροφείο του. Οι Θεσσαλονικείς όμως, από ευγνωμοσύνη προς τον Ίδρυτή του, το ονόμασαν:

«Παπάφειο Ορφανοτροφείο ο Μελιτεύς».

Η προσφορά του Παπάφειου Ορφανοτροφείου ήταν και είναι σε όλες αυτές τις δεκαετίες εξαιρετικά μεγάλη. Αρχικά μάλιστα δέχθηκε ορφανά, των οποίων οι γονείς σκοτώθηκαν ύπουλα από τους κομιτατζήδες κατά τον Μακεδονικό Αγώνα και κατά την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης το 1912 από τον τουρκικό ζυγό. Τονίζεται ότι την περίοδο αυτή το Βουλγαρικό Κομιτάτο δρούσε άνανδρα με δολοφονίες Ελλήνων ιερών, διδασκάλων, ανυπεράσπιστων γυναικών και παιδιών με ανατινάξεις-εμπρησμούς ιερών ναών, σχολείων, ιδρυμάτων, επιδιώκοντας έτσι την επικράτηση του βουλγαρικού στοιχείου στη Μακεδονία. Σε αντίθεση συγκροτήθηκε Επιτροπή Αγώνα εναντίον των κομιταζίδων και η μουσική ορχήστρα του Παπάφειου Ορφανοτροφείου με εμβατήρια ανά τους δρόμους της Θεσσαλονίκης ενεθάρρυνε και εμψύχωνε τους Έλληνες. Στο δε Ίδρυμα αυτό κυμάτιζε η κυανόλευκη Ελληνική Σημαία και πριν από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης το 1912. Συγχρόνως έγινε και ελληνικό σχολείο στο Παπάφειο με Έλληνα δάσκαλο για μαθήτευση Ελλήνων μαθητών. Σημειώνεται ότι ο πληθυσμός της Θεσσαλονίκης κατά το 1911 ανέρχονταν σε 145.000 κατοίκους, εκ των οποίων οι Εβραίοι ανέρχονταν σε 65.000, οι Έλληνες σε 35.000, οι Μουσουλμάνοι σε 30.000 και οι Αρμένιοι, Βούλγαροι, Σέρβοι κ.ά. ανέρχονταν σε 15.000.

Το 1912 Έλληνες στρατιώτες, απελευθερωτές της Θεσσαλονίκης εγκαταστάθηκαν στο Παπάφειο Ορφανοτροφείο. Επίσης το Παπάφειο χρησιμοποιήθηκε στις 5-3-1913 και ως Νοσοκομείο, όπου, σε μια εκ των αιθουσών μεταφέρθηκε ο δολοφονηθείς αιμόφυρτος Βασιλέας Γεώργιος Α' και εκεί έγινε η διαπίστωση του θανάτου του. Στις 28-10-1960 η αίθουσα αυτή μετονομάστηκε σε: «ΑΙΘΟΥΣΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ» σε επίσημη τελετή στην οποία παρέστησαν ο Βασιλεύς Παύλος με όλη τη βασιλική οικογένεια, ο Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής μετά κλιμακίου Υπουργών, ο Πρόεδρος του Ιδρύματος κ.ά.

Τον Αύγουστο του 1914 έγινε επίταξη του Παπάφειου από τον Γενικό Διοικητή Μακεδονίας δια το 13ο ελληνικό Πεζικό Σύνταγμα. Ομοίως χρησίμευσε ως Αγγλικό Στρατηγείο της Ανατολής (1917-1919) με αποζημίωση 15.000 χρυσών λιρών προς ενίσχυση των οικονομικών του Παπάφειου. Το Ίδρυμα λόγω του ότι αποτελεί μεγάλο ευαγές καλλιτεχνικό κτίσμα με 50.000 κυβικά μέτρα όγκο

ήταν στο μάτι του κυκλώνα για κάθε επείγουσα εγκατάσταση σε περιόδους ανάγκης. Έτσι το 1924 το Ίδρυμα διέτρεξε τον κίνδυνο να μετατραπεί από τον Πρωθυπουργό Παπαναστασίου σε πανεπιστημιακό κτίριο προς εγκατάσταση του υπό ίδρυση Αριστοτελείου Πανεπιστημίου στη Θεσσαλονίκη και χρειάστηκε μεγάλη αντίδραση για να μην καταργηθεί ως Παπάφειο Ορφανοτροφείο και παραβιαστεί η διαθήκη του μεγάλου ευεργέτη. Γενικά το Παπάφειο δρούσε ως βράχος, όπου έσπαζαν τα κύματα αυτών, που ήθελαν για όχι καθαρά ηθικούς λόγους να αλλοιώσουν την αρχική μορφή του Μελιτέα.

Το 1935 φιλοξένησε όλους τους συλληφθέντες Έλληνες πολιτικούς. Το 1936 μεταφέρθηκε στο Ίδρυμα το Παθολογικό Τμήμα του Δημοτικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης μετά των ασθενών του. Το 1940 επιτάχθηκε και πάλι από τις Ελληνικές Στρατιωτικές Αρχές για εγκατάσταση του 5ου Στρατιωτικού Νοσοκομείου προς θεραπεία των ενδόξων τραυματιών του Ελληνο-Ιταλικού πολέμου. Στη συνέχεια χρησίμευσε ως Νοσοκομείο υπό των κατακτητών Γερμανών κατοχής το 1941-45, όπως αργότερα και από τους Άγγλους ως στρατιωτικό Νοσοκομείο. Το Παπάφειο Ορφανοτροφείο κατά την περίοδο του εμφυλίου αλληλοσπαραγμού (1945-1949) προσέφερε τις πρώτες βοήθειες και θάλπωρή σε 4.650 ορφανά παιδιά. Μετέπειτα ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός χρησιμοποίησε το ίδρυμα για στέγαση των εκ του παραπετάσματος επαναπατριζόμενων ελληνοπαίδων, αλλά ακόμη και σήμερα εξυπηρετεί κάθε έκτακτη κοινωνική ανάγκη.

Το 1938 ιδρύεται παράρτημα μηχανικών «Ο Ευκλείδης» προς εκπαίδευση των ορφανών, με εξασφάλιση και πτυχίου της Τεχνικής Σχολής του Ευκλείδη. Το Ίδρυμα υπήρξε για δεκαετίες το κύριο και το μοναδικό εκπαιδευτήριο της πόλης με ειδικότητα στις τεχνικές της ξυλουργικής, ραπτικής, μουσικής, σιδηρουργικής, αρτοποιίας και υποδηματοποιίας.

Όπως γίνεται κατανοητό το Ίδρυμα γενικά παρουσίασε διαφόρους ταραχώδεις σταθμούς από τη χιτλερική κατοχή μέχρι τον εμφύλιο αλληλοσπαραγμό με τις ανάλογες οικονομικές, διοικητικές, εκπαιδευτικές και λοιπές μεταπτώσεις άλλοτε προς το χειρότερο και άλλοτε προς το καλύτερο. Σταθμό αποτέλεσε το ότι το 1953 δια του Νομοσχεδίου 2565/1953 ορίσθηκε 10μελής Δ.Σ. με Πρόεδρο τον εκάστοτε Παναγιότατο Μητρο-

πολίτη Θεσσαλονίκης και τα εξής αξιόλογα μέλη Δ.Σ.: Ένας Πρόεδρος Εφετών, ένας Καθηγητής Ιατρικής, ένας Γενικός Επιθεωρητής Στοιχειώδους Εκπαίδευσης, ο Διευθυντής Προνοίας, ο Πρόεδρος Εργατικού Κέντρου Θεσσαλονίκης, Αντιπρόσωπος Εμπορικού Επιμελητηρίου, Αντιπρόσωπος Επαγγελματικού Επιμελητηρίου και 2 πρόσωπα διοριζόμενα από τον Υπουργό Μακεδονίας-Θράκης.

Το Παπάφειο έχει την καλή τύχη από της Ιδρύσεώς του να έχει πολύ αξιόλογη Διοίκηση, που αντιμετωπίζει με επιτυχία τις αντιξοότητες και τους προβληματισμούς που συναντά. Επίσης σταθμό για το Παπάφειο αποτέλεσε το νομοσχέδιο 4163/1961, με αποτέλεσμα το Ίδρυμα από Ιδιωτικού Δικαίου μετατράπηκε σε Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.

Επειδή στη συνέχεια τα οικονομικά του Ιδρύματος βελτιώθηκαν από διαθήκες, δωρεές και επιδοτήσεις κατασκευάσθηκαν πλείστα όσα έργα, ως λουτήρες για 450 παιδιά, βιβλιοθήκη, σύγχρονο μαγειρείο, λαχανόκηπος-ανθόκηπος, στίβος με 1000 καθήμενους, παιδική χορωδία με πιάνο και άλλα μουσικά όργανα, εθνικές στολές παρελάσεως, αλλαγή επίπλωσης, κατασκευή νέου υποδηματοποιείου, νέου αρτοκλίβανου, κατασκευή ιερού ναού του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, ανακαίνιση του κτιρίου με γενναία επιχορήγηση από το Υπουργείο Πρόνοιας, κατασκηνώσεις παραθεριστικές στον Χορτιάτη κ.ά. Στο Παπάφειο διδάσκονται η ηλεκτρολογία, η σιδηρουργική, η μηχανουργική, η επιπλοποιία, η ραπτική, η ξυλογλυπτική, η μηχανοξυλουργική, η αρτοποιία. Όσοι έχουν κλίση στη μουσική, σε αυτούς παράλληλα παρέχεται η ευκαιρία για εκμάθηση καλύτερα της μουσικής με αποστολή και σπουδές των αριστούχων στο Ωδείο.

Γενικά, το Παπάφειο Ίδρυμα στα 100 χρόνια της ανοδικής πορείας προσέφερε και προσφέρει ακόμη και σήμερα ύψιστες εθνικές υπηρεσίες στο Έθνος καθόσον προστατεύει, στεγάζει και στηρίζει τα ορφανά αγόρια. Χιλιάδες είναι οι απόφοιτοι, που είναι εγκατεστημένοι, ως υγιή στελέχη στην κοινωνία σε ολόκληρη την Ελλάδα ως άριστοι επιστήμονες, βιοτέχνες, τεχνίτες, μουσικοί, έμποροι, στρατιωτικοί, ιερωμένοι. Ο Σύλλογος με το όνομα Μελιτεύς εργάζεται αθόρυβα με τα συγκροτημένα τμήματα του κλασικού αθλητισμού, ποδοσφαίρου κ.λπ. Η ονομαστική και φημισμένη *Φιλαρμονική* του Συλλόγου, που αποτελεί

ται από 120 μέλη, που είναι ενδεδυμένα δι' εθνικών στολών, λαμβάνει μέρος σε εθνικές εκδηλώσεις και σκορπίζει ρίγη συγκινήσεως κατά τις *Εθνικές Παρελάσεις*. Επί πλέον στα εργαστήρια του Ιδρύματος κατασκευάζονται κομψοτεχνήματα, που δωρίζονται σε προσωπικότητες ελληνικές και ξένες. Το Παπάφειο ήταν η όαση της ελευθερίας της ελληνικής ψυχής που αγωνίζονταν για την ελευθερία της Θεσσαλονίκης και της Μακεδονίας. Σχετικό με τα ορφανά του Παπαφείου είναι το ποίημα του Διευθυντή του Παπαφείου Ζ. Ζαμάνη το 1906:

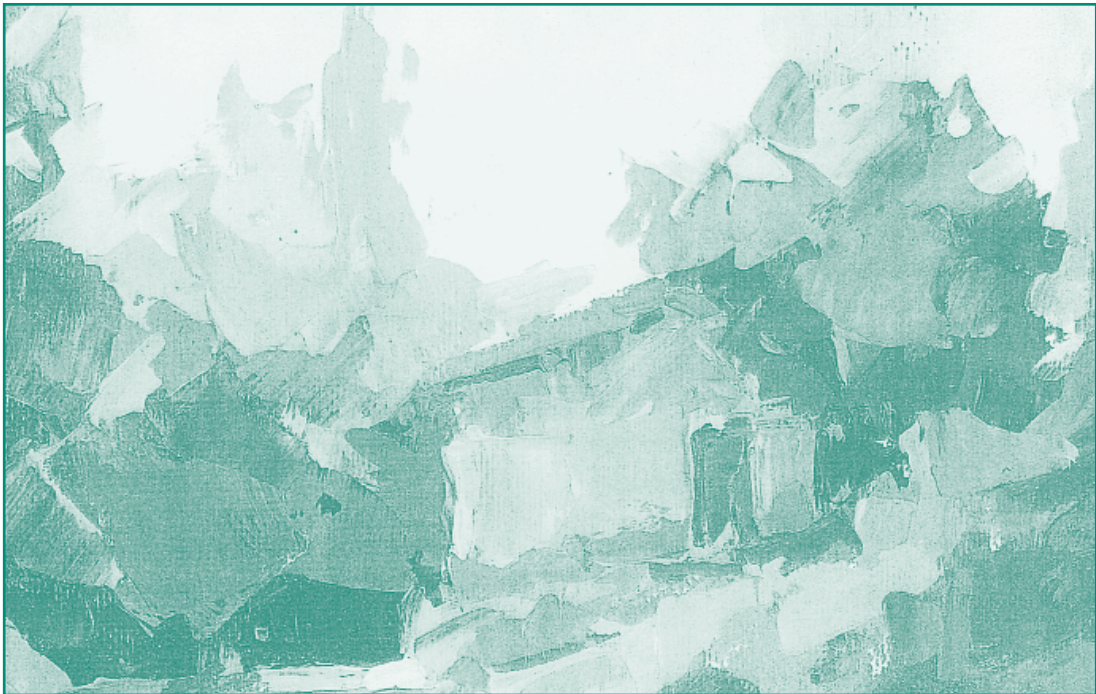
«Όποιος δεν εχαιδέυθηκε από πατέρα χέρια, όποιος δεν εξεστάθηκε σε μητρική αγκάλη, όποιος ετράνεψε ορφανός χωρίς μια προστασία, εκείνος μπορεί καλύτερα από όλους μας να νοιώσει μέσα στην καρδιά του το έργο σου Παπάφη...».

Τέλος επισημαίνεται ότι για την πολυσχιδή αυτή εθνική, φιλανθρωπική, κοινωνική και ποικίλη δράση το Παπάφειο Ίδρυμα τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών, από τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, το Εθνικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό και τον Ροταριανό Όμιλο Θεσσαλονίκης με βραβεία και τα μετάλλια της εθνικής ευγνωμοσύνης. Επί πλέον κάθε χρόνο

στις 7 Ιανουαρίου γίνεται επιμνημόσυνη δέηση από τον Παναγιότατο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης κ.κ. Άνθιμο στον Ιερό Ναό του Ιωάννη του Προδρόμου στο Παπάφειο. Αυτά όλα αποτελούν δίκαια εκδήλωση, διότι οι απόφοιτοι του Παπαφείου ανταποκρίθηκαν πλήρως στις προσδοκίες των δασκάλων τους και εν πολλοίς τις υπερέβησαν διακριθέντες σε όλους τους τομείς και τις κλίμακες της κοινωνίας, επειδή το Παπάφειο τους εμφύτευσε υψηλό Ελληνο-Ορθόδοξο Φρόνημα και γονική στοργή, που τους έλειπε.

Βιβλιογραφία

1. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Πολιτιστικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος. Διευθυντής: Λαζαρίδης Παύλος. «ΤΟ ΠΑΠΑΦΕΙΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΠΛΟΠΟΙΪΟ ΤΟΥ». Θεσσαλονίκη 1994.
2. Πακαλίδης Αντώνιος. Αρχιμανδρίτης. Πρόεδρος του Μ.Γ.Σ. Αποφοίτων Παπαφείου Ορφανοτροφείου «Ο Μελιτεύς». Βιβλίο: Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΠΑΦΕΙΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ «Ο ΜΕΛΙΤΕΥΣ». Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία: Γραφικές Τέχνες: «ΜΕΛΙΣΣΑ». Ασπροβάλτα Θεσσαλονίκης. 2005.
3. Πίνιος Δημ. «Ο Ιωάννης Παπάφης και το Ίδρυμα αυτού». Βιβλίο «Κοινωνική Ίδρυματα». Σελ. 465-473.
4. Σαλμανίδης Αντώνιος: «Ο Ιωάννης Παπάφης και το έργο του». Ομιλία στην Αίθουσα Τελετών του Α.Π.Θ. Ιανουάριος 2002.
5. Εγκυκλοπαίδεια Λάουρους: Ιωάννης Παπάφης (1782-1886). Σελ. 183-185.

Χρυσ. Τζημάκας, «Αγροικία στο δρόμο», λάδι με σπάτουλα σε χαρτόνι, 24 x 16 εκ., 2003.